

Nationaal-Socialisme en Pinkstergedachte.

De Roomsche kerk heeft in Nederland tuchtmaatregelen aangekondigd over N.S.B.-ers. Onder andere bepalingen is ook gezegd, „dat in sommige gevallen het gebruik van de sacramenten, de ontvangst daarvan, zou worden ontzegd aan N.S.B.-ers van zekeren graad“.

Gevraagd, wat hij daarvan dacht, heeft een roomsch N.S.B.-er, sprekende voor de N.S.B., gezegd, zich nog eens te moeten bezinnen. Gelukkig. Maar hij zei nog iets anders daarenboven. Hij merkte op, dat roomsche N.S.B.-ers, die vlak aan onze oostgrens zich van de sacramenten zagen uitgesloten, ze 5 minuten over de grens toch konden ontvangen. Waren er geen Duitse roomschen? Waar blijft, zoo vroeg hij, de internationale eenheid, de oecumenische gelijkgerichtheid der Roomsche kerk?

De vraag zal indruk gemaakt hebben; we geven haar in vrije bewoordingen weer na lezing van een persverslag.

Maar het is te hopen, dat die indruk juist het tegen-deel tenslotte uitwerken zal van wat de steller der vraag bedoelde.

De tegenvraag zou te stellen zijn: indien de Roomsche kerk in Duitsland vrij was, wat zou ze dan doen?

De vragende N.S.B.-er moet niet concludeeren, dat de kerk haar internationale eenheid prijs gaf, doch dat het nationaal-socialisme de internationale eenheid der kerk op de basis van Gods recht door terreur verhindert.

En de toezijnde protestanten hebben te bedenken, dat zij op hun qui-vive moeten zijn. Eer zij, gelijk de Duitse roomschen, hun vrijheid inboeten door niet te begrijpen wat er in de wereld te koop is. De waarschuwing komt op tijd — tegen Pinksteren.

K. S.

Een breed vervolg.

G. van Bokhorst: Menschen ontmoeten elkaar. — Uitg. J. H. Kok N.V., Kampen, 1936.

Werd er vroeger wel eens geklaagd over het verwaarlozen van het platteland in de literatuur, in de laatste jaren krijgt het dorp en het land-leven wel een behoorlijk aandeel ervan. Is het leven van den stadsmensch langzamerhand voldoende psychologisch ontleed, zoodat er nauwelijks belangstelling kan verwacht worden voor nieuwe problemen van den stedeling? Zeker niet, want het voortijnde leven met zijn telkens nieuwe vindingen, stelt den mensch steeds weer voor ongedachte mogelijkheden en moeilijkheden.

Bevredigt dan de voortschrijdende mechanisering in de stad, de fantasie niet voldoende, zoodat de stadsbeschrijving geheel wordt overgelaten aan den modernen zakelijken roman, die in visie en stijl zich tracht aan te sluiten bij de koele haast van de machine?

Of is de verheerlijking, althans liefdevolle beschrijving, van het dorp met zijn bewoners, slechts een mode, zooals het vroeger mode was daarop af te geven? Heeft het toenemend zomervacantie-bezoek aan het land, bij den stadsbewoner de begeerte opgewekt dieper ingeleid te worden in het denken en doen van den dorpeling? Wie zal het zeggen? Feit is het echter, dat het platteland in trek is, ook in de literatuur, en dat vooral het dorpsjongelie in den laatste tijd zeer verdienstelijk is uitgebeeld in zijn eigen milieu. De christelijke schrijvers zijn in dezen niet achter gebleven,

hebben zelfs in dit genre buitengewoon goed werk geleverd.

Van die streekromans, waarop we trotsch zijn geworden, heeft van Bokhorst er een geschreven, een debuut, evenals Bartje. Zijn „Onder lage daken“ heeft een paar levensjaren beschreven van Mijns Wortel. De schrijver bleek een nauwkeurig waarnemer, een geestig opmerker, een talentvol weergever te zijn. De groeiende angst voor den dood bij Mijns, die zijn hoogtepunt vond in het bevrijding zoekende gebed op de heide, werd meesterlijk beschreven.

Niemand zal het den schrijver dan ook kwalijk nemen, dat hij Mijns opnieuw ten tooneele brengt. Het nieuwe boek van Van Bokhorst: „Mensen ontmoeten elkaar“, is namelijk een vervolg op zijn eerste werk. En het is weer niet iets nieuws, dat het leven van één jongen onderwerp werd van meerdere boekdeelen. Francesco Campana en Merijnje Gijzen hebben drie tot vier deelen doen ontstaan. Maar daarbij bleek het voor den schrijver wel moeilijk de volgende deelen op het zelfde peil te houden van het eerste. Achteruitgang viel niet te loochenen. Het kind in zijn jonge jaren stond onbevange tegenover de hem omringende natuur en maatschappij, hij bleef het middenpunt. Later, bij het opgroeien, bleek zijn persoonlijkheid een tamelijk onbelangrijke factor in het geheel van het gebeuren en werd hij meer naar den achtergrond geschoven, om plaats te maken voor ideeën en stelsels.

Ook Van Bokhorst heeft in zijn nieuwe boek aan Mijns niet die plaats gegeven, die hij in het eerste deel innam. Mijns' leventje duikt onder in het uitvoerig beschreven dorpsleven. Hij is er wel steeds, en hij komt wel telkens naar voren, maar hij onderscheidt zich slechts weinig van anderen. Heel veel menschen ontmoeten elkaar in dit boek, doch de ontmoeting is dikwijls heel vluchtig. Vele der vroegere personen, die toen een goeden kijk gaven in hun innerlijk leven, komen nu slechts kort kennis maken met de lezers. Mijns' vader, Jan Nagel, en vooral de sympathieke dokter De Klerk houden zich te veel afzijdig. Nieuwe personen, de familie Roodhart vooral, dringen naar voren. In het eerste hoofdstuk komen ze op, om in het laatste voor goed te vertrekken. Zij behooren niet tot het dorp, hun levenswijze en optreden zijn afwijkend, en toch beheerschen ze voor een groot deel het boek, zonder dat het dorpsleven door de tegenstelling feller uitkomt.

De stijl van het boek lijkt soms op het zand van de hei. Het zit los aan elkaar maar vormt toch een eenheid vol fleurige afwisseling. Zoo ook vormen de talrijke losse gevalletjes, die de schrijver geeft, saam het bonte, maar weinig bewogen dorpsleven. Met liefdevolle uitvoerigheid weidt de auteur uit over alles wat er voorvalt, ook over die dingen die met het verhaal weinig of niets te maken hebben. Daardoor is het boek wat te dik geworden. Geringere uitvoerigheid had de overzichtelijkheid bevorderd. Dikwijls is de typeering van menschen en dingen uitnemend, het taalgebruik zeer plastisch en fijn doorvoeld. Maar ook zijn er gedeelten, waaraan slordigheid en ondoordachte woordenkeus niet vreemd zijn. Dan lijkt het werk te haastig geschreven. Zinnen als „op de markt kocht moeder voor een paar centen prachtige platen met jachtafereelen, stellen zij voor“, zijn geen zeldzaamheden. „De vrede is uitgebroken!“ is ook niet gelukkig uitgedrukt.

En toch is het geheel een zeer lezenswaardige beschrijving van het leven in een dorp, waar kleinigheden worden opgeblazen tot, of gevoeld als gewichtige zaken. De grootste en schokkendste

zouden ons geweten geweld aan doen, hetwelk geen rechtschapene van iemand ooit eischen kan; en wy zouden een schandaal zijn voor onze schaapjes en voor vele anderen. In haast, Anno '92 5 Juli, naar den ouden stijl.

Die broederen des Classis sulx gesien hebbende, hebben begert van den gedeputeerden van Arnheim, om den Hove sulx aen te dienen, welcks deselve te doen aengenomen hebben.

Nae gedaenen examine is bevonden, dat die pastores niet genochsaem en sindt gefondert gewest, en derhalven voor gereformeerde kerken-dienaeren in dese Classe noch niet aengenomen, maer vermaent, dat sie haer wilden wijder bekeren, ende derwegen het iudicium op verneren tyt gesuspendeert; ende daermede (opdat) alle valsche leeringe gewerd (geweerd) worde sindt haer die articulen vorgehouden, welcke in den Classe tot Arnheim die pastoren hebben onderschreven, opdat sie deselve oock wilden aennemen ende achtervolgen, ghelyck sommige absolutelyck, sommige met sekere conditie onderschreven hebben, blyckende bij het geschryft daarvan synde.

De Overgang.

Copie. Copie van die articulen also luidende. Articulen welcke die pastoors der platten landen in Nederveluwe nae het wettelycke examen, gehouden in der Classicale vergaringe binnen Harderwyck den 4 July ende volgens Ao 1592 nae den ouden styl (men volgde nog langen tijd tweeërlei tijdrekening) ingewilicht end onderschreven hebben.

1. Wy voors. pastores erkennen end bekennen

gebeurtenissen uit de buitenwereld, zelfs de groote oorlog, vermogen slechts tijdelijk een deining te veroorzaken in het rustig voortvloeiende dorpsleven. Ook op Mijns' ontwikkeling hebben ze weinig invloed. Wel gaat het soldatenleven niet over hem heen, zonder indruk achter te laten, maar niet daardoor wordt zijn geestelijke groei beïnvloed. Langzaam rijpt het proces. Zijn angst voor den dood, door gemis aan geloofsverzekering, wordt eindelijk van hem weggenomen. Nu pas kan hij ook de natuur schoon vinden, wat de schrijver fijn-gevoelig teekent, door Mijns in dankbare verrukking voor den prachtige bloei van een struik zijn werk in de maatschappij te laten herbeginnen. Geen opgelegde vroomheid ontsiert het boek. Het is m.i. minder dan zijn eerste werk, omdat het een vaste lijn mist, te fragmentarisch is en te uitgebreid. Maar Bokhorst gaf hier weer een gezond boek, en dus een goed boek.

Gr.

H. S.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Bioscoopbezoek.

II.

Voor een mensch, die als christen wil leven, teer en trouw, is er geen plaats in de bioscoop.

Wie zich in de schemering van de bioscoopzaal neervleit om op zich in te laten werken, wat op het doek wordt vertoond, geeft zich daardoor over aan de beïnvloeding door een geestesrichting, die zich laat leiden door de vraag naar geld en genot, die eenvoudig lachen zou, als haar den eisch stelt, dat zij zich zou laten beheerschen door den eisch van Gods Woord.

Nadat ik het vorige artikel schreef is mij dat nog duidelijker geworden.

Mij kwam onder oogen een artikel „Censuur en Moraal“ dat handelt over de betoekenis van filmkeuring, geschreven door iemand, die voorstander is van de bioscoop.

Die mijnheer beweert n.b., „verontwaardiging over zedekwetsende voorstellingen kan niet anders zijn dan een bekentenis van ontstellende weeloosheid of een onnatuurlijke miskening van de polariteit der geslachten“.

Alle menschen alzo, die zich verzotten tegen de vertooning van naakte vrouwen of (wat erger is) half naakte vrouwen in allerlei gewaagde houdingen en bewegingen, zijn minderwaardigen, die niet genoeg weerstandsvermogen bezitten, die al te gemakkelijk verkeerde neigingen bij zich voelen wakker worden; of het zijn dwazen, die een opkomende neiging te haastig zonde noemen.

Hoe weinig begrip deze schrijver voorts heeft van „zedeloosheid“ komt in zijn artikel wel heel duidelijk naar voren.

Van zedeloosheid is volgens hem alléén sprake, als de opgewekte neiging geen bevrediging kan vinden.

Zedeloos is een film dus alléén omdat men de kijkers naar huis laat gaan met brandende driften, en zij hebben de gelegenheid niet om daaraan te voldoen. Alléén om een zekere wredeheid, die daarin ligt tegenover den mensch, is hier sprake van zedeloosheid, maar of de opge-

eerstelyck die Schrift des Ouden ende Neuen Testaments die eenighe ende volcomene leere end Regel des salichmakenden geloofs end christelycken wandels te wesen, verwerpende alles wat daerentegens strijdende is.

2. Bekennen daerbeneffens, dat die somma derselver leere in den Catechismo, dewelcke in den Nederlandtschen gereformeerden kercken ende scholen geleert wort, begrepen sy; approbieren derhalven ende nemen denselven als schriftmaetich aen, belovende ons nae denselven te willen reguleren ende onse toehoorderen sovele te verclaeren als ons eenichsins mogelyck wesen sal.

3. Voorts beloven wy oock insonderheit, dat wy alle Sondagen nae voleindinghe der predication onsen toehoorderen duidelick sullen vorlesen die thien geboden Gods, die twelff articulen des christelicken geloofs, die insettinge des heiligen Doops end Avontmaels Christi, besluitende met het Vader onse, ghelyck sulckes alles in den Catechismo gevonden wort.

4. Belangende den Heiligen Doop inwilligen wy denselven in onsen kercken ter presentie onser toehoorderen also te bedienen, ghelyck het formulaer (formule) in den Catechismo daarvan meldet; achterlaetende den Exorcismus ende alle afgodische superstitiën.

5. Overmits het heilige Avontmael Christi langen tijt opten platten landen van wegen den troubelen niet is uitgedeeft worden, daermee dan alle misbruick desselven vorgecomen moge werden, sal hetselve in geen kercken, hetsy by crancken offte gesonden, uulgedeeft werden, men hebbe dan eerst der Classis advys daarvan gehoort.

Acta van de Classis Neder-Veluwe 1592—1620.

Transcriptie van G. van der Zee, Herv. Pred.

II.

Twee bezwaarde Pastoors.

Wilhelmus de Weese, pastoor in Putten ende Henricus Wolteri, pastor in Vorhuizen nae dien sie twee sessiones den examini bygewont hadden, sindt sy nae huis gereist, achterlaetende aen den Classen een dusdanige Schrifttelicke requeste ende protestatie: Nos subscripti pastores in Velua quarto Julii anno XCII, obedienter comparavimus Hardervicac, et audita prima diei propositione simpliciter in genere respondemus: Nos anima gratia perseverare in ea doctrina, quam nostros in hanc V. Ju. s. diem docuimus auditores multis annis, quae qualis fuerit interrogantur illi, et si aliter (quod Deus avertat) ageremus, conscientia nostra taederetur, quod nemo bonus a quoquam exegat nunquam, et scandalo essemus ovis nostris et multis aliis. Raptim Anno XCII V July, stylo veteri.

Vertaald als volgt: Wy ondergeteckenden, pastoors op de Veluwe, zyn den 4den Juli anno (15)92 gehoorzaam te Harderwyck verschenen, en na op den eersten dag de stelling(en) aangehoord te hebben, hebben wy eenvoudig als volgt geantwoord: Wy wenschen om des gemoeds wille te volharden by die leer, waarin wy tot op dezen dag 5 Juli onze hoorders vele jaren onderwezen hebben; hoedanig deze geweest is kunt gy hen vragen. En zoo wij anders (wat God verhoede) handelden, wij

Den Hooggeacht.

Prof. Dr. H.

Hooggeachte

Een artikel

Heraul" van

sonder één le

gnemen en

tweede maal

wenden. Ik ki

omdat deze r

vallen, waar

doet. In mijn

matic", 12 Ap

rijfde, toen ik

wille van den

Vooraf mog

zijn.

In „De Hera

verklaard, me

len polemiseer

over U thans

dat niet doen,

„conditie“ zou

ik gillvoerig (

gave van red

een andere he

werd. Natuur

het spijt me, e

uw verklaring

heeft moeten

een N.S.B.-er,

Een tweede

niet alleen pu

1935) doch o

indirect aan

U in verbind

rechtstreeks t

sproken, dat

grove onware

Heraul" van 7

in door mij

formatie" van

waren, of te

te handhaven.

te brengen. D

uw plicht, ter

tenplicht" va

geschreven. T

culier beroep

in dezen verg

mijn eisch he

opmerken, da

gende, met fe

onware klach

kennis geeft

over aan hen

Het feit, da

voorbaat verl

over deze qu

gens weinig

Een derde

Pinksterfeest

woord op uw

datum niet

voorts: wat

moet men nis

En tenslott

halve dan em

in geding geb

voor hen ova

en vermoeien

heid leidt, d

respect voor

voor hen gr

buiten de ge

een los bijb

laat verstre

nog niet wis

ingebracht t

door U onda

Thans kom

kel, citeer E

Dr. A. Kw

had gegeven

daarvan gee

als hij zelf

en op de vo

werden, nie

een thetisch

toepassing c

en eereplaats zou in niet zulk een stand en niet handelende in eer waarde had Calvijn en te bestudeeren bezwaar, omdat de nator gold en de oor degenen, die van Calvijn's theologie ze hem eerden, dat in overeenstemming hoogste was. Bij de stand de zaak anders een monument ges

er: een monument-woorden? Ik geloof gewichtiger is dan

brengen wilde aan aan deel werd geallierd voor Calvijn's misleiding hier

sproken; wel van n. In mijn "Open b Ik dat trachten ere stukken. Dien antwoorden, naar aans toeh gedaan; de puntjes al lang daaraan voorbij de opmerking:

ongres, dat aan den od gelegenheid aan voor Calvijn's denk eer opwakend Calvijnkrachtig te stemmen. Genève niet geboden lag daarin dus alle

m, die elders door i-interpretatie aan

op deze polemiek ter vraagstukken aan de et Calvinistengres te Parijs en de en der Vrije Univer gaat om de toekomst vraagstukken, die ik et is daarom, dat ik er deze quaesties af edikantenconferentie lles, zelfs onze be n, om daardoor vr a, die met onze Gere strijd zijn, dat is de en. En daaraan hoop

en, dat U voortaan edoelt, verblijd is eekenen, dat U de ctueel belang zijn, er moet iets ge meer. Maar voor- lagorde staan, die

breed geantwoord, de mist, waarin het licht. Het is

toogachtend,

Uw dw.
K. SCHILDER

te driften op zichzelf tegen Gods gebod in, daarom bekommert hij zich niet.
Gods wet heeft voor hem geen bestand.
En in zulk een wereld, waar dergelijke gedachten en inzichten den toon aangeven, zouden wij in-
gaan?
Neen; ook dan niet naar de bioscoop als daar een "goed" stuk opgevoerd wordt. Afge-
toch van de bijvoegselen, die men daar-
op den koop toe krijgt, geeft men door zulk
film te gaan zien, zijn steun aan een instel-
ing, die wel graag de centen heeft van de vrome
maar die die centen weer gebruikt om zijn
ruuber werk voort te zetten.

Hovendien loopt men gevaar om op die manier
aan het bioscoop-bezoek te gaan wennen en lang-
zamerhand daaraan een plaats in zijn leven te
geven.

Maar hoe komt het nu toch, dat onze jonge
menschen zoo naar de bioscoop kunnen hunk-
en? En, laat ik dat er dadelijk bij zeggen, niet
aan de jonge menschen; er zijn ook wel ouderen,
die schijnbaar moeilijk meer buiten de geneuchten
van de rolprent kunnen.

Hoe komt dat?
Naar mijn overtuiging komt dat hierdoor, dat
wij in het algemeen, als geloovigen, te weinig
kennen de blijdschap, de genieting des geloofs.
Wij genieten veel te weinig de vreugden over
de vergeving der zonden en de wetenschap, dat
wij Gods kinderen zijn, dat ons leven is, een
leven van God, een bouwen aan Zijn konink-
rijk; dat wij den hemel en het Nieuw-Jeruzalem
nemoet gaan.

Die dingen zijn voor ons zoo weinig werkelijk-
heid.

En hoe komt dat weer?
Is het niet hierdoor, dat wij te weinig leven uit
het geloof?

Dat echte, kinderlijke, klare weten des ge-
loofs, dat wij in Christus Gods kinderen zijn,
is zoo weinig bij ons.

Daarom kan de vreugde der kinderen Gods ook
zoo weinig in ons leven wezen.

Daarom is het middel om de bioscoop buiten
ons leven te houden, niet: het aldoor verbieden:
"zij zult niet"; al zou het ons daardoor gelukken
de menschen van de bioscoop terug te houden, als
dat niet uit het geloof geboren wordt, dan zal
er een andere zonde voor in de plaats komen.

Ook haat het niet een christelijke bioscoop er
voor in de plaats te zetten; in de eerste plaats
dat niet gelukken; in de tweede plaats wordt
daardoor de mentaliteit, die naar de bioscoop drijft,
niet weggenomen.

Veelmeer wordt zij daardoor gevoed en zal straks
ach weer de bioscoop indrijven.

Wat wij noodig hebben dat is het leven uit
het geloof, waardoor elke vorm van wereldsge-
teelheid, van binnen uit zal worden uitgedreven.
„Lijf het geloof leven", dat is het medicijn tegen
de verwerdelijking.

En zoo kom ik tot een nieuwe serie van arti-
elen waarmee ik nu nog een begin maak; n.l.
over:

„Zelfbeproeving".

1.

Zelfbeproeving", dat is een, in onze kringen,
geliefd en veelgebezigd woord.

Hoe vaak, wanneer men spreekt over de eischen,
die, naar men meent, aan een goede prediking

6. Betreffende verners die proclamatie (huwe-
lijksafkondigingen) dergener, diewelcke in den ech-
ten slaedt begeven, sullen op drye achter mal-
anderen volgende Sondagen in den kercken nae
syndinghe des sermoens geschieden ende sullen
deselve niet balder (eerder) ingesegent oft toe-
samengegeven worden, het sijn dan die voors.
proclamatiën sonder verhinderinge ergaen; wel-
verstaende dat sulckes oock in den kercken ende
in privaet huysen geschieden sal, alles nae
outwysen des Catechismi.

7. Wanneer die proclamatiōes by den predi-
canten versocht werden, sullen sy met neersticheit
vragen, off oock die persoonen malcanderen in
den bloede oft swagerschap te nae syn. Ende in
gual eenigh dubium vorviel, sullen sie sonder
grondelicken bericht hebbende niet vortvaren.

8. Die naemen der gedoppter kinderen, alsoock
derselver ouderen, pelteren ende boelen, gelijk-
als die naemen der tsamengegevene Echtelieden
sullen in besondere registeren met jaer ende dach
geleekent ende toe vermydinghe aller inconve-
nienten by den kercken verwaert worden.

9. Also oock aengaende die begreffenisse der
doeden, die visitatie der krancken ende andere
kerckelycke ceremonien sullen anders niet ge-
bruickt worden dan die vorgemelte Catechismus
outwyset.

10. Overmits oock opten fest- ende heiligen-
dagen, door den Paus ingesett, groote affgoderye
ende misbruick bedreven is worden, wert vor-
tradsaem ende nootwendich gevonden deselve ge-
hoel ende gantz te onderlaeten, daeronder noch
als die Hemelvaerts-, Niejaersdach ende der nae-

gesteld moeten worden, wordt er gezegd: „dominé,
vergeet u toch niet aan te dringen op ernstig
zelfonderzoek, op zelfbeproeving".

In de besluiten van de Synode van 1905 hebben
onze kerken zelfs officieel uitgesproken, dat de
eisch tot ernstig zelfonderzoek in de gemeente
gehandhaafd moest blijven.

Ook ons Avondmaalsformulier dringt, in over-
eenstemming met het woord der Schrift: „Maar
de mensch beproeve zichzelf en ete alzoo van
het brood en drinke van den drinkbeker (1 Cor.
11:28), ernstig op zelfbeproeving aan.

Niemand, die wil buigen voor Schrift en Belijde-
nis zal dus kunnen ontkennen de noodzakelijk-
heid van de zelfbeproeving.

Het is alleen maar de vraag, wat men onder
Schriftuurlijke zelfbeproeving heeft te verstaan en
wat, bij het licht der Schrift, als zoodanig moet
worden verworpen.

In enkele artikelen in deze rubriek hopen wij
voor velen, die nu vaak tobben, en maar niet
verder komen op hun pad, over deze dingen eenig
licht te mogen ontsteken.

Bij schrijven en lezen mogen wij daarbij er voor
bewaard worden, dat wij ons zouden laten beheer-
schen door de begeerte om eigen inzicht te doen
triumpheeren of oude, overgeleverde begrippen te
handhaven.

Alle partijzucht zij verre van ons.

Het moge er ons enkel om te doen wezen
rustig en eerlijk te overwegen, wat in deze dingen
de meening des Geestes zij.

D. v. D.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Christian Science.

Dezelfde methode, die Coué gebruikt en weten-
schappelijk heeft doorgedacht in 1920, had in
Amerika reeds een grooten opgang gemaakt als de
zoogenaamde Mind-cure van De Quimbey. Deze
magnetiseur, die bij het begin van zijn carrière
met een medium het land doortrok en tallozen
naar „zijn" zaak zag stroomen, ontdekte op een
goeden dag, dat toch eigenlijk al zijn patiënten
ingebeelde zieken waren geweest. Nu, als je die
menschen die inbeelding maar uit het hoofd weet
te praten, dan zijn ze beter.

En evenals indertijd zijn groote voorganger Mes-
mer de magneet liet varen¹⁾, liet Quimbey zijn
medium los, en voortaan helpt hij zijn zieken,
door doodeenvoudig het geloof aan hun ziek-zijn
bij hen te vernietigen. En hij dokterde met zó'n
overweldigend succes, dat in korten tijd overal
dit nieuwe soort gezondheids-apostelen opdook.

Eén dezer apostelen was Mary Baker Eddy; zij
bouwde het systeem van Quimbey uit tot een reli-
gieuze beweging: de Christian Science.

Deze Mary Baker Eddy was een zonderling per-
soon. Wij weten uit haar jeugd, dat zij een zwaar
erfelijk belast individu was. Zij vertoonde als kind,
als jong meisje en ook naderhand als volwassen
vrouw een aantal geestelijke afwijkingen, die ty-
pisch genoemd kunnen worden voor de hysterie.
Daarnaast bleek zij niet ontbloot te zijn van een

1) Mesmer, de profeet van het magnetisme, werkte aanvan-
kelijk met een magneet, die hij op de zieke plek legde. Later
bewoog hij alleen zijn hand en bereikte daarmee hetzelfde
effect.

volgende nae Paschen, Pinxteren ende Corsdach
niet sullen begrepen wesen. Ende in geval die
kerspelslieden in der weeken een sermoon begeer-
en te hebben, sullen sie daertoe den Goedensdach
offt Vrydach ordentlyck mogen gebruikken.

11. Die pastoren, welcke dus lange in concu-
binatie geseten hebben, sullen deselve persoonen
ter echte nemen oft sich van hen scheiden, ten
waeren saecke, dat die malcanderen beloften van
echtschap vorhenen gedaen hadden. Ende waer sy
gelycke wel wilden (zoo maar door blijven leven),
sal sulx sonder sententie des Hooffs van Gelder-
landt niet geschieden. Gelyckfals sullen sy herna-
mals in alle nuchterheit, eerbaarheid ende cuisheit
ende in somma in aller vromicheit ende godsali-
cheit leven, opdat sie goede herders ende vor-
bilden haerder gemeente sijn mogen.

12. So menich mael sie op den classicale oft
synodale vergaderinghen beschreven ende beropen
worden, sullen sy op denselven goetwillich er-
schynen, om van allen poincten christelycker reli-
gion wyderen bericht in te nemen, ende alles hel-
pen verrichten. Maer in geval nu iemandt in voors.
regulen ongehorsam gevonden worde, sal deselve,
ordentlyck vermaendt synde, van synen dienst ge-
suspendeert ende in geval der gedeuriger conti-
nuacie afgesett worden, daerin dan die hoochge
Overheit ersoecht sal worden.

13. Dese articulen sullen sonder praesjuditie der
synodale acten aengenomen ende niet anders ge-
duidet worden als (lees: dan) een aanleyding tot
denselven.

Aldus gedaen int Jaer ende Datum als boven
geschreven.

zekere mate van intellect, en zij wist reeds als
kind haar wil door te zetten. Na veel teleurstel-
ling op huwelijksgebied zocht zij tenslotte vol-
ledig de vlucht in de zenuwziekte, d.w.z. op zeke-
ren dag werd zij lam en van dien dag af vertoonde
zij langzamerhand al meer het beeld van een ge-
heel invalide. Toen vernam zij plots het gerucht
van de successen van De Quimbey en met de
grootste inspanning gelukte het haar familie, haar
te brengen naar het spreekuur van dezen wonder-
dokter. Daar vond zij op de beproefde methode
— u denkt maar, dat u niet loopen kunt, maar u
kunt het wel — volledige genezing. Van toen af
begon Mary Baker Eddy zelf te dokteren.

Maar terwijl bij Quimbey nog de suggestieve
invloed van den persoon van Quimbey de hoofd-
rol speelde in het genezingsproces, werd de Chris-
tian Science tot een Wereldbeschouwing, die ieder
discipel dezer nieuwe leer van ziekte en ellende
kon genezen.

Bij de methode der Christian Science heeft de
suggestie en autosuggestie de wonderbaarlijkste
triumfen gevierd, en nog steeds worden talloos
velen van allerhande kwaal bevrijd door de aan-
hangers van dit bijgeloof.

De Christian Scientist geneest geen kwalen, hij
loochent ze eenvoudig. Er is geen ziekte, en
wanneer ge al van pijn u wentelt of door koorts-
brand wordt verteerd, dan is dat alleen een pro-
duct van uw geest — uw lichaam bestaat niet.

De menschen zijn geen materie, maar ideeën
Gods in de wereld.

Er is geen ziekte, geen oud worden, geen dood
en zoodra de mensch deze ééne groote waarheid
maar in zich heeft opgenomen, dan is hij genezen.

Ziekte is een waandenkbeeld der menschheid;
dokters zijn ziekmakers, want zij helpen, enkel
en alleen al doordat ze er zijn, mede, om dien
waan te verbreiden.

God heeft den mensch naar Zijn beeld ge-
schapen. God is het principe van het goede; de
mensch als goddelijk wezen kan dus ook niet
anders dan goed zijn. Ziekte en ellende zijn booze
zaken; die kunnen niet in het goddelijk goede
wonen, dus bestaan ze niet. En ze toch aan-
nemen als bestaande en daardoor pijnlijken en
koorts hebben en zweren en builen, dat is twijfel
aan God en een soort Godslastering.

Onmogelijk is het volgens Mary Baker Eddy,
dat de geest op het lichaam zou inwerken; er is
immers heelemaal geen lichaam!

Maar nu komt het merkwaardige, dat juist deze
leer, die de werking van den geest op het lichaam
ten eenenmale loochent, dat die juist in staat was,
zóveelen in de nieuwe wereld te genezen van veler-
lei kwaal en ook nu nog dagelijks ook in Europa
verscheiden zieken van hun ellende bevrijdt.

Waardoor is dit te verklaren?

In de allereerste plaats, omdat de Christian
Science, ondanks haar wirwar van dwaze en on-
logische denkbeelden, deze ééne belangrijke psy-
chologische factor ten volle heeft ingezien:

„Dat iedere voorstelling van een gevoel, in den
geest, dus ook van pijn, verlamming, enz. in zich-
zelf de tendenz draagt, zich in werkelijkheid om
te zetten en dat daarom de vrees voor ziek te
zijn of te worden, vaak erger is dan de ziekte
zelf." (Coué.)

Het wegnemen van die vrees door suggestieve
methoden is dus heilzaam.

Nooit mag een Christian Scientist den zieke
toegeven, dat hij ziek is; en ook de patiënt zelf
moet voortdurend tot zichzelf zeggen: „Het be-
staat niet; er is geen pijn."

Ge gevoelt, hoe of in wezen dit dezelfde methode

Waeren dese articulen onderteeken als volgt:
Absente praesite Henrico Heiningo: Johannes
Caesarius, nomine eius subscripsit jussus.

Johannes Fontanus, Assessor Classis.

Wilhelmus Wirtzfeldius, Scriba Classis.

Georgius de Coet, minister verbi in Armele.

Joannes Wilhelmi, minister verbi dei in Nunspyl.

Johan ten Uitslaghe, dienaar in Dornspylk ap-
probeert dieselve articulos met der conditiën dat
hy syne deliberatie bedingel op den anderden ende
twelfsten articulos.

Ego Johannes Cleffken, vice curatus in Hirde
approbo hos articulos excepto secundo et duo-
decimo et peto deliberationem.

Ick Pelgrum van Hierde (Peregrinus van Heerde,
pastoor te Vaassen) attesteer milt desen, dat ick
approbeer alle articulos, die in den Classe vor-
gesteld sijn, uitgenomen den tweeden ende
den twelfsten, daer op beger ich die beletynge,
Pelgrum van Hierden.

Ego Bartholomaeus Ter Cluise, minister verbi
divini in Oen approbo conscientia mea omnes ar-
ticulos predictos, preterquam secundum et duo-
decimum et peto deliberationem.

Die naeste byeenkomst is bestemt te houden int
Neibroeck den XIII Augusti naestcomende.

Het gebett gedaen synde is dese byeenkomst ge-
eindicht ende in den name des Heeren gescheiden.

Dese acta Classis waeren onderteekent¹⁾ Henricus
Herningius, preses,

Wilhelmus Wirtzfeldius, Scriba Classis.

(Wordt vervolgd.)

1) Direct na dezen heeft men de acta n.l. in het boek
overgeschreven.